

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

AKTUALI PRAKTIKA CIVILINĖSE BYLOSE

2021 m. rugpjūtis

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [e2-954-790/2021](#), sprenddamas klausimą dėl įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymą (toliau – ĮBĮ), Lietuvos apeliacinis teismas (toliau – ir LAPT) pažymėjo, kad netinkamo buhalterinės apskaitos tvarkymo faktui konstatuoti pakanka nustatyti, jog teismo paskirtam įmonės bankroto administratoriui valdymo organai be svarbių priešasčių neperdavė apskaitos dokumentų. Kadangi nagrinėjamu atveju dėl bendrovės dokumentų trūkumo ir ilgalaikio pareigos sudaryti finansinės atskaitomybės dokumentus nevykdymo negalima nustatyti, kur yra bendrovės turtas, iš kurio galėtų būti patenkinta didžioji kreditorinių reikalavimų dalis, ir kokios yra bendrovės nemokumo priežastys, o suinteresuotas asmuo apie šias aplinkybes jokių paaiškinimų neteikia, tai sudaro pagrindą konstatuoti tyčinį įmonės bankrotą pagal ĮBĮ 20 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatytus požymius.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1011-798/2021](#), pasisakydamas dėl sprendimo grąžinti vaikus į jų nuolatinę gyvenamąją vietą užsienio valstybėje vykdymo tvarkos, LAPT išaiškino, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – CPK) nėra specialios teisės normos, reglamentuojančios vaikų grąžinimą į jų nuolatinę gyvenamąją vietą Hagos konvencijos taikymo prasme. Todėl turi būti taikomos CPK 764 straipsnio nuostatos, tačiau, įvertinus vaiko grąžinimo į jo nuolatinę gyvenamąją vietą bylų ypatumus, jos turi būti taikomos su tam tikromis išimtimis. Vykdamas įpareigojimą dėl vaiko grąžinimo į nuolatinę jo gyvenamąją vietą, netaikomas CPK 764 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas reikalavimas antstoliui kreiptis į antstolio kontoros buveinės vietos apylinkės teismą su pareiškimu dėl leidimo prievarta paimti vaiką išdavimo. Teismo procesinis

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

sprendimas, kurio rezoliucinėje dalyje nurodyta grąžinti vaiką, yra savaimė laikomas imperatyviu įpareigojimu, kurio nevykdymas susijęs su priverstinių priemonių panaudojimu, nereikalaujant papildomai kreiptis į apylinkės teismą leidimo prievarta paimti vaiką išdavimo. Be to, vykdant tokio pobūdžio teismo sprendimus, valstybinės centrinės institucijos turi bendradarbiauti ir imtis tokių administracinių priemonių, kurios gali būti reikalingos bei tinkamos užtikrinant saugų vaiko grąžinimą į jų nuolatinę gyvenamąją vietą (Hagos konvencijos 7 straipsnio h punktas).

Civilinėje byloje Nr. [e2-963-450/2021](#), pasisakydamas dėl leidimo antstoliui tęsti vykdymo veiksmus nemokumo byloje, LApT nurodė, kad turto realizavimas prasideda paskelbus apie varžytynes interneto svetainėje [www.evarzytynes.lt](#) (CPK 706 straipsnis, 713 straipsnio 3 dalis) ir tai yra būtina Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta sąlyga leisti antstoliui baigti vykdyti turto pardavimą CPK nustatyta tvarka. Tačiau JANĮ 19 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad, teismui priėmus pareiškimą dėl nemokumo bylos iškėlimo, juridinio asmens turtas pagal šiuos vykdomuosius dokumentus ir nurodymus gali būti areštuojamas, tačiau šio turto realizavimas ir (ar) išieškojimas sustabdomas, taigi po pareiškimo dėl nemokumo bylos iškėlimo priėmimo nebegali būti atliekami jokie su turto realizavimu susiję veiksmai, t. y. negali būti skelbiama apie varžytynes, o antstoliui tik suteikta teisė teikti prašymą bankroto bylą nagrinėjančiam teismui leisti baigti turto realizavimą CPK nustatyta tvarka.

Civilinėje byloje Nr. [e2-980-781/2021](#), nagrinėdamas klausimą dėl restruktūrizavimo plano

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

pakeitimų tvirtinimo ir pereinamųjų nuostatų dėl nemokumo proceso taikymo, LAPT akcentavo, kad restruktūrizavimo plano pakeitimai svarstomi ir tvirtinami tokia pačia tvarka, kaip ir restruktūrizavimo planas (t. y. jei restruktūrizavimo planas tvirtinamas dar galiojant Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymo (toliau – ĮRĮ) nuostatomis, tai ir visiems su restruktūrizavimo planu susijusiems pakeitimams taikomos ĮRĮ nuostatos). Be to, LAPT nurodė, kad ĮRĮ nuostatos, nustatančios restruktūrizavimo plano ir jo pakeitimų svarstymo kreditorių susirinkime bei tvirtinimo teisme tvarką, nenumato kreditoriui galimybės restruktūrizavimo bylą nagrinėjančio ir restruktūrizavimo procesą kontroliuojančio pirmosios instancijos teismo priimtą nutartį patvirtinti restruktūrizavimo planą ar jo pakeitimus skųsti apeliacine tvarka (ĮRĮ 14 straipsnio 6 dalis). Ši kreditoriaus teisė negali būti diferencijuojama ir priklausomai nuo kreditoriaus dėstomų argumentų pobūdžio ir reikšmingumo. Teisę skųsti teismo nutartį lemia nagrinėjamo klausimo pobūdis (objektas), bet ne klausimo išsprendimo rezultatas bei, juo labiau, atitinkamą rezultatą nulėmę kreditorių daugumos, teismo ar apeliančės (kreditorės) argumentai.

Civilinėje byloje Nr. [e2T-74-407/2021](#), nagrinėdamas klausimą dėl Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės teismo sprendimo pripažinimo, LAPT pažymėjo, kad Europos Sąjungos teismo procesinio sprendimo dėl turto padalijimo pripažinimui ir leidimui vykdyti kitoje valstybėje narėje (Lietuvoje) nėra taikytinas koks nors tarptautinės teisės aktas, t. y. reglamentas ir (ar) konvencija, ir (ar) tarptautinis teisės aktas (pvz., dvišalė sutartis), kurio dalyvėmis būtų Lietuvos Respublika ir Liuksemburgo Didžioji Hercogystė. Taigi, tokio pobūdžio procesinių sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti procedūroms taikytinos

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

atitinkamos Lietuvos Respublikos CPK normos. Tuo atveju, kai užsienio teismo sprendimu dėl santuokos nutraukimo kartu yra išsprendžiamas ir nekilnojamojo turto, esančio Lietuvos Respublikoje, bei su šiuo turto susijusių prievolių padalijimo klausimas, tokį sprendimą (jo dalį) atsisakoma pripažinti CPK 810 straipsnio 1 dalies 2 punktą pagrindu dėl pažeistų išimtinio teisingumo taisyklių.

Civilinėje byloje Nr. [e2-996-881/2021](#), sprenddamas klausimą dėl administravimo išlaidų apmokėjimo, kai įkeistas turtas parduodamas didesne kaina nei įkeitimu užtikrinta reikalavimų suma, LAPT pažymėjo, kad vien tai, jog pirmosios instancijos teismas vadovavosi dar iki JANĮ įsigaliojimo (2020 m. sausio 1 d.) suformuota teismų praktika, savaime nepagrindžia skundžiamos nutarties neteisėtumo. LAPT, pabrėždamas teismų praktikos tęstinumo svarbą, nurodė, kad suformuota teismų praktika nemokumo srityje galėtų būti netaikoma tik tada, kai JANĮ yra nustatytas visiškai naujas atskirų nemokumo procedūrų teisinis reglamentavimas, kurio aiškinimas būtų nesuderinamas su anksčiau suformuota teismų praktika. Teismų praktikos, suformuotos iki JANĮ įsigaliojimo, tęstinumas ir vienodumas, kyla iš teisės į teisingą bylos nagrinėjimą garantijų, nuoseklios konstitucinės teisės doktrinos, todėl turi būti užtikrintas. LAPT nurodė, kad reikia įvertinti, ar iki JANĮ įsigaliojimo suformuota praktika yra suderinama su šiuo metu JANĮ įtvirtintomis nuostatomis. Tais atvejais, kai, pardavus hipoteka įkeistą turtą, gaunama didesnė suma nei įkaito turėtojo finansinis reikalavimas, t. y. administravimo išlaidos išskaičiuojamos iš jam tenkančios dalies, o ne iš sumos, viršijančios finansinį reikalavimą. Ankstesnėje teismų praktikoje buvo išaiškinta, kad hipotekos kreditoriui tenkančią administravimo išlaidų dalį atlyginus ne iš lėšų šio kreditoriaus reikalavimui patenkinti, o

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

iš reikalavimą viršijančių lėšų, gautų iš įkeisto turto pardavimo, atitinkama dalimi sumažėtų lėšų likutis, kuris pagal ĮBĮ 34 straipsnio nuostatą turėtų būti skiriamas kitų kreditorių reikalavimams tenkinti. Taigi, pagal tokį skirstymą administravimo išlaidos iš esmės būtų atlyginamos iš kitiems kreditoriams tenkančių bendrovės lėšų dalies, o tai pažeistų ne tik ĮBĮ įtvirtintą visų kreditorių pareigą prisidėti prie įmonės administravimo išlaidų atlyginimo, bet ir kreditorių lygiateisiškumo principą, taip pat likusių kreditorių teises. LAPT padarė išvadą, kad, kadangi teisinis reguliavimas ir ginčui taikytini principai nagrinėjamu klausimu iš esmės nepasikeitė, tai ir įsigaliojus JANĮ anksčiau teismų praktikoje taikyta taisyklė, susijusi su hipotekos kreditoriaus reikalavimų tenkinimu, yra aktuali bei taikytina skirstant kreditoriams mokėtinas sumas.

Civilinėje byloje Nr. [2-590-790/2021](#), vertindamas pirmosios instancijos teismo nutarties teisėtumą ir pagrįstumą dėl atleidimo nuo dalies žyminio mokesčio sumokėjimo ir dalies atidėjimo, LAPT akcentavo, kad pagal CPK išdėstytą reglamentavimą tik tam tikrais išimtiniais įstatyme aiškiai išvardintais atvejais asmenys yra visiškai atleidžiami nuo pareigos mokėti žyminį mokestį. Tokių atvejų, kai į teismą besikreipiantiems asmenims nėra taikomas reikalavimas sumokėti žyminį mokestį, sąrašas yra pateiktas CPK 83 straipsnio 1 dalyje, taip pat tokia galimybė gali būti nustatyta kituose teisės aktuose, kaip, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatyme, Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme ir kt. Šios nuostatos yra imperatyvaus pobūdžio, todėl kitais, įstatyme aiškiai neįvardintais atvejais asmenys negali būti visiškai atleidžiami nuo pareigos mokėti žyminį mokestį. Pažymėtina, kad sunki asmens turtinė padėtis įstatyme nėra įvardinta kaip

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

pagrindas atleisti jį nuo viso žyminio mokesčio sumokėjimo. Savo ruožtu pareiškėjo nurodytos aplinkybės apie jo turtingumą padėtį, turimus įsiskolinimus ir gaunamas pajamas, buvo tinkamai įvertintos pirmosios instancijos teismui priėmus sprendimą atleisti pareiškėją nuo didesnės dalies žyminio mokesčio sumokėjimo ir atidėti jam terminą sumokėti likusią žyminio mokesčio dalį.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1031-781/2021](#), pasakydamas dėl galimybės skusti teismo nutartį, kuria leista antstoliui baigti vykdyti turto pardavimą CPK nustatyta tvarka, LAPT akcentavo, kad JANĮ 30 straipsnio 3 dalyje nustatytas specialus reguliavimas iš esmės leidžia taikyti išimtį iš bendros bankroto proceso taisyklės, kad turtas realizuojamas tik kreditorių nustatyta tvarka, ir suteikia teismui galimybę leisti antstoliui baigti realizuoti turtą CPK nustatyta tvarka. Tai, kad įstatymų leidėjas suteikė nemokumo bylą nagrinėjančiam teismui diskreciją spęsti dėl juridinio asmens, kuriam inicijuota bankroto byla, turto pardavimo, nors dar neegzistuoja pagrindas stabdyti ir (ar) nutraukti vykdomosios bylos (CPK 626 straipsnio 1 dalies 3 punktą), rodo, kad teisės norma skirta apginti bankroto bylos, o ne vykdymo proceso dalyvių interesus. Atitinkamai, teismas, priimdamas procesinį sprendimą dėl turto realizavimo JANĮ 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, turi šį klausimą spęsti atsižvelgdamas į bankroto principus ir galimas teises, ekonomines bei socialines pasekmes. LAPT taip pat pažymėjo, kad teismas, spęsdamas dėl turto pardavimo JANĮ 30 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, turi įvertinti dvi aplinkybes: pirmą, nustatyti teisinį pagrindą šio straipsnio taikymui, o būtent, įsitikinti, kad antstolis CPK nustatyta tvarka paskelbė apie juridinio asmens turto pardavimą; antra, vertindamas sąlygas leisti parduoti turtą, turi atsižvelgti į

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

teisines, ekonomines ir socialines pasekmes, galinčias kilti bendrovei iškelus nemokumo bylą.

Civilinėje byloje Nr. [e2-576-516/2021](#), nagrinėdamas klausimą dėl civilinės bylos teisingumo konkrečiam teismui, LAPT nurodė, kad ieškinio reikalavimas nutraukti vykdomas žemės sklypo nuomos aukciono procedūras yra teisingas apygardos teismui kaip pirmosios instancijos teismui (CPK 27 straipsnio 3 punktas). Pagal CPK 27 straipsnio 3 punktą apygardos teismai, kaip pirmosios instancijos teismai, nagrinėja civilines bylas dėl civilinių viešo konkurso teisinių santykių. Nagrinėjamu atveju ieškovė viename ieškinyje sujungė kelis savarankiškus reikalavimus, kurie teisingi tiek bendrosios kompetencijos apylinkės teismui – reikalavimai pripažinti sandorius niekiniais ir negaliojančiais, įpareigoti atsakoves pašalinti pastatytus statinius ir įrengtus įrenginius (CPK 26 straipsnis), tiek bendrosios kompetencijos apygardos teismui – aptartas reikalavimas nutraukti nuomos aukciono procedūras (CPK 27 straipsnio 3 punktas), tiek apygardos administraciniam teismui – reikalavimai panaikinti savivaldybės tarybos ir administracijos direktoriaus priimtus administracinius aktus (Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ) 17 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 20 straipsnio 2 dalies 1 punktas). LAPT, įvertinęs nurodytų ieškinio reikalavimų pobūdį ir jų tarpusavio ryšį, ieškinį pagrindžiančius argumentus, nurodė, kad nagrinėjamu atveju byloje vyrauja civiliniai teisiniai santykiai, todėl byla teisinga bendrosios kompetencijos teismui (CPK 36 straipsnio 2 dalis). Įvertinus tai, kad vienas iš ieškinio reikalavimų – reikalavimas nutraukti nuomos aukciono procedūras, yra išimtinai teisingas apygardos teismui (CPK 27 straipsnio 3 punktas), vadovaujantis CPK 33 straipsnio 4 dalies norma visi ieškinyje

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

pareikšti reikalavimai pirmąją instanciją priskirtini nagrinėti ne apylinkės, o bendrosios kompetencijos apygardos teismui.

Civilinėje byloje Nr. [2-642-1120/2021](#), pasisakydamas dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio sumokėjimo, LApT nurodė, kad kiekvienu konkrečiu atveju nagrinėdamas pareiškėjo prašymą atleisti iš dalies nuo žyminio mokesčio mokėjimo ar atidėti žyminio mokesčio mokėjimą, teismas turi įvertinti įrodymų, atspindinčių šalies turtinę padėtį visumą, t. y. prašančiojo asmens pateiktus duomenis apie nuosavybės teise valdomą turtą, gaunamas pajamas ir pan. bei kitas bylos aplinkybes, ir tik tuomet sprendžia, ar pareiškėjas gali sumokėti įstatymo nustatyto dydžio žyminį mokestį. Įstatymų leidėjas atleidimą iš dalies nuo žyminio mokesčio mokėjimo, žyminio mokesčio mokėjimo atidėjimą sieja ne tik su šiuo metu susiklosčiusia asmens turtine padėtimi, bet su visa pareiškėjo turtine padėtimi apskritai, todėl turi būti vertinami ne tik apelianto, bet ir visas jo šeimos turimas turtas bei pajamos.

Civilinėje byloje Nr. [e2-609-330/2021](#), pasisakydamas dėl ieškinio trūkumų šalinimo instituto taikymo, LApT pažymėjo, kad CPK 135 straipsnio 1 dalies 7 punkte įtvirtinta, jog nuomonė dėl taikos sutarties sudarymo ieškinyje pateikiama, kai ieškovas pageidauja ją pateikti. Kadangi ieškovė ieškinyje nepateikė nuomonės dėl taikos sutarties sudarymo, manytina, kad ji nepageidauja tokios nuomonės pateikti, todėl tai nėra ieškinio trūkumas. Apeliacinio teismo vertinimu, nors ieškovo pozicija dėl galimybės ginčą spręsti teisminės mediacijos būdu ir turėtų būti nurodyta ieškinyje, tačiau toks ieškinio netikslumas gali būti pašalintas vėlesnėje bylos nagrinėjimo stadijoje netaikant ieškinio trūkumų šalinimo instituto. Be to, LApT pažymėjo, kad

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

vien tai, kad, pirmosios instancijos teismo vertinimu, dokumentų pavadinimai yra painūs (daugiau nei 10 priedų bei jų numerio pavadinti tik „nuotrauka“) nesudaro pakankamo pagrindo taikyti ieškinio trūkumų šalinimo institutą. Lietuvos apeliacinis teismas panašiai pasisakė ir kitoje byloje – civilinėje byloje Nr. [2-642-1120/2021](#).

Civilinėje byloje Nr. [2-625-330/2021](#), pasisakydamas dėl ieškinio trūkumų instituto taikymo ranka surašytiems procesiniams dokumentams pagrįstumo, LApT akcentavo, kad nėra draudžiama pateikti ranka surašytus (rankraštinus) procesinius dokumentus. Klaidingas procesinio dokumento pavadinimo nurodymas, teismo pavadinimo, datos nenurodymas arba kiti netikslumai, kurie nesudaro esminių kliūčių tolesnei proceso eigai, nėra kliūtis atlikti procesinius veiksmus, kurių yra prašoma pateiktame procesiniame dokumente, ir nėra pagrindas taikyti trūkumų šalinimo institutą. LApT vertinimu, pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl ieškinio priėmimo, pernelyg formaliai taikė proceso teisės normas, nepagrįstai nusprenddamas, kad ieškinys nėra įskaitomas. LApT laikosi nuostatos, kad ranka rašyto ieškinio tekstas yra įskaitomas, todėl iš jo turinio galima daryti atitinkamas išvadas apie ieškinio pagrindo ir dalyko suformulavimą.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Pastaba. Lietuvos apeliacinio teismo apžvalgoje pateikiamos neoficialios procesinių sprendimų santraukos, sudarytos tik siekiant informuoti. Apžvalgoje naudojamos nuotraukos iš Lietuvos apeliacinio teismo ir Artūro Jendovickio archyvų.

Parengė Lietuvos apeliacinio teismo
Teismų praktikos skyrius
Gedimino pr. 40, LT-01503 Vilnius
Tel. (8 70) 663 685, faks. (8 70) 663 060
apeliacinis@apeliacinis.lt
www.apeliacinis.lt

Vilnius, 2021 m.